

גיליון מס' 236 | פרשת חקת
תשע"ז שנה חמישית

לזכות הילד מאיר נ"י
לרגל שמחת החלא'קה
בן לידידינו החשוב
הר"ר יצחק אוהב ציון שליט"א
מתלמידי רבינו

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

שלוש סגולות לזכירת הלימוד

סיפר הרב רבי אברהם יעקב קיש, בשנות הקשות לעם ישראל כשקרן ישראל היתה למרמס, והיינו שרויים במחנות מות תחת קלגסי הנאצים ימ"ש, מי שלא היה שם, לא יצליח להבין את הקושי הנורא שהיה שם, את המחזות הקשים, ולא פלא שאנשים איבדו צלם אנוש, הפלא היה יותר על מי ששמר על צלם אלוקים, ונשאר שפוי.

באחד הימים שהיתי יחד עם האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל בעל הדברי יציב, ושמעתי אותו ממלמל, הייתי בטוח שהוא מדבר מעניני דיומא, או מעניני דאתרא, אבל לא, הרבי דיבר תורה על פרשת השבוע פרשת חוקת וכך אמר.

כתוב "זאת חוקת התורה אשר צוה ד' לאמור", וידוע מה שנתקשו המפרשים מפני מה הכתוב אינו אומר "זאת חוקת הפרה" כפי שמתבקש מענינה של הפרשה?

אלא, הסביר, שחבוי פה רמז לג' דברים המועילים לזכירת הלימוד: א. שיחזור על פרקו מאה ואחד פעמים, ב. שיצייר שם הוי"ה מול עיניו בשעת הלימוד, כמובא בספרים הקדושים בשם האריז"ל, ד. שילמד בקול רם וישמע לאזניו.

וזה שהכתוב מלמדנו: זאת חוקת התורה, ז"א"ת' נוטריקון ז'כור א"ל ת'שכח, חוקת התורה' את לימוד התורה, אשר צו"ה' בגימטריא ק"א, היינו שתשנה פרקך מאה פעמים ואחד, ה" תצייר שם הוי"ה מול עיניך, לאמר, שתגיד בפה ובקול. אם שלש אלה תעשה לך, לא תשכח את תלמודך.

(ווי העמודים)

בברכת שבת טובה

י' חקת שבת טובה

פשט על הפרשה

"ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם" (כ"ב)

ש. רש"י פי' להקדישני, שאילו דיברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דיבורו של מקום ק"ו אנו", והנה בתפילת הגשם אומרים "זכור משוי בתיבת גמא מן המים, נמו דלה דלה והקשה צאן ומים, סגולך עת צמאו מים, על הסלע הך ויצאו מים" וצ"ע דמהו שהזכירו ענין ההכאה על הסלע, והרי הכא באים לעורר רחמים ולבקש על הגשם והכאה זו היתה נגד רצון ה'.
ותירץ רבינו: א. עי"ז זכה ליקבר בידי הקב"ה. ב. הוא חשב שצריך.

(המשך בתחילת עמוד הבא)

עלי שי"ה

"ונשמרתם מאוד לנפשותיכם"

נושא שמירת הבריאות אצל רבינו שליט"א הוא נושא מדוד ושקול. מחד גיסא חוזר רבינו הרבה ואומר כי בתורה מצינו רק בשני מצוות את המילה 'מאוד'. האחד הוא אצל שיכחת התורה, שאמרה תורה (דברים ד' ט') רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח וגו', והמקום השני הוא בדברים (ד' ט"ו) ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, וזה הולך על שמירת הבריאות (עי' קצור שו"ע סימן ל"ב ס"א). הרי שענין של שמירת הבריאות הוא חשוב מאוד עד כדי כך שאותה לשון של 'מאוד' מצינו רק בזה ושיכחת התורה. אמנם, חוזר רבינו ומדגיש כי לא כל מילה שיוצאת מפיו של רופא או אחר שמבין ברפואה כבר נהפך למצוות עשה... פעמים רבות שהרופאים אומרים השערות בעלמא, או דברים שאין בהם כל שחר, ולכן ראוי להתיעץ עם אדם גדול המומחה בכך לדעת היכן היא מצות עשה של רפואה והיכן עובר הליצה ב'מאוד' השני שהולך ומבטל זמנו לריק.

במשך שנים ארוכות היה רבינו הולך בכל יום עפ"י ציווי הרופאים, כחצי שעה לבריאותו כי הם סברו שהדבר חיוני מאוד לבריאותו. מעשה מופלא שמענו השבוע מפי הגר"ש שטיינמן שליט"א. התנו הגדול של רבינו.

הוא סיפר, כי בבחרותו למד רבינו שליט"א בישיבת לומז'א בפתח תקוה, ובכל יום שישו היה חוזר לביתו שבבני ברק, לשבות בצל רבו מרן החזון איש זצ"ל ואביו מרן הסטייפלר זצ"ל, ואחרי שבת היה שב לישיבה לכל השבוע.

קודם שחזר לישיבה, היתה אמו הצדקנית מרת מרים ע"ה, נותנת לו סכום כסף שיהיה לו לנסיעות ו'דמי כיס' אם ירצה לקנות משהו בשהותו בישיבה.

הבחור הצעיר, היה זקוק מאוד לכסף, אך לא לקנות בזה עוגות וממתקים אלא דברים אחרים... הוא היה מחבב מאוד ספרים, וכל ספר של קדמון או גדול דור אחר הוא שאף שיהיה מונח אצלו. כדי שיוכל ליהנות מהכסף לצורך זה, היה עושה הליכה רגלית מבני ברק ועד פתח תקוה, כך שכל הכסף נשאר בשלמותו והיה יכול לקנות בו ספרים ליהנות מעוד הנאה רוחנית ונצחית.

תקופה אחרי שנישאתי - מספר לנו התנו הגר"ש שליט"א, אמר לי חמי כי באותם תקופות בהם הלך רגלי לפתח תקוה הבחין בדבר מעניין. את פתח תקוה יסדו לפני כמה שנה אנשים חרדיים (חלקם) והם הקפידו שלא תהיה צורה של צלב נוצרי בצורה של הרחובות, לכן הם סידרו את הרחובות באופן שברחוב הראשי של העיר (רחוב ההסתדרות) שיש בו באמצע הרחוב יציאה לרחובות נוספים, ימינה ושמאלה, הם סידרו שלא יהיה יציאה מקבילת של שני הרחובות זה מול זה, אלא יהיה יציאה לרחוב אחד, ובהמשך הרחוב עוד יציאה לרחוב השני בצד שמאל, למשל.

בהמשך, שינו קצת את צורת הרחובות אך ברוב המקומות עדיין קיים שם הדבר המפליא הזה, שאין ימינה ושמאלה' זה מול זה בפנייה מאותו רחוב. [הוסיף הגר"ש, אותי יותר הפליא שבעודו בחור הוא הבחין בכל דבר במבט של תורה ומיד הבחין בדקויות שכאלה].

הנה מש"כ לן רבינו שליט"א שע"י שהכה מרע"ה בסלע זכה ליקבר בידי הקב"ה חיפשתי הרבה אחר מקור דבר זה וזיכני השי"ת ומצאתי דכן איתא בילקוט שמעוני פ' ואתחנן אות תת"כ בזה"ל "דבר אחר רב לך הרבה לך ממה שביקשת נתון לך אילו היית נכנס לארץ היית נכנס בקבר מעשה אדם ועכשיו אתה נקבר בקבר מעשה שמים שנאמר וירא ראשית לו וגו' אין ספון אלא מצוייר שנאמר וספון בארז".

ומבואר בדברי הילקוט שמשום דמשה לא נכנס לארץ ישראל לכן נקבר בידי שמים וא"כ התוצאה שהיתה מחמת ההכאה בסלע היא שמשוה נקבר בידי הקב"ה.

[ובביאור דברי הילקוט הנ"ל הראני ידידי הגר"מ מרגלית שליט"א בס' ליקוטי שושנים (הנדפס בס' קרנים) בהג"ה מש"ב של הגאון רבי שמשון מאוסטרופול (ושם הביא לאחר זאת ע"ד המדרש רבה (לא מצינו עתה במדרש רבה לשון ז' דא"י התם שאמר הקב"ה למשה אם אתה בא לא"י אתה נקבר ע"י בשר דם אבל בחו"ל אתה נקבר על ידי) דאפשר לומר דכביכול הקב"ה מכונה בשם כהן גדול דוקא בא"י אבל בחו"ל אינו מכונה בשם כהן גדול ודייק הכי מדכתיב "גדול ה' ומהולל מאד בעיר" וכו' ועיר היינו א"י ודוקא שם איקרי גדול ולפ"ז אם נכנס משה לא"י היתם יש להקב"ה דין כה"ג שאסור ליטמא אפילו לבן ומשא"כ אם נקבר בחו"ל היתם מכונה לכהן שאינו גדול שפיר יכול הקב"ה להתעסק בקבורתו ע"ש מש"כ בזה באורך. וע"ע בזה בס' שמש ומגן (נייני) בדרוש ל"א פרשת וירא. ועוד בביאור דברי הילקוט עיין במש"כ באורך החיד"א בספרו נחל קדומים פרשת ואתחנן משם ספר שערי תורה להרב מאר"י זיין כ"י שהביא משום הרב ברכת הזבח בס' דראיתיו הנקרא ברכת שמואל ע"ש באורך].

ועוד שאלתי לרבינו שליט"א דצ"ע מדוע קיבל משה שכר ליקבר בידי הקב"ה על ההכאה והרי ההכאה לא היתה רצון ה', ואמר מרן שליט"א דאמנם היה בעצם ההכאה איסור אבל היה גם זכות שע"י שיצאו מים מן הסלע היה קידוש ה'.

ומש"כ רבינו שליט"א בתירוץ השני שהוא חשב שצריך, עיין בס' מקראי קודש סוכות חלק ג' סי' נ"ז שכתב כע"ז שמובא בספרים שכוונת משה בהכאתו בסלע היתה לש"ש כדי שלא יהיה ח"ו קטרוג על עם ישראל שהאבן שומע בקול השי"ת וישראל לא שומעים בקול דברו אלא ע"י מכות ופורענויות כדאי' במגילה דף י"ד ע"א גדולה הסרת הטבעת יותר ממ"ח נביאים ושבע נביאות שנתנבאו להם לישראל שכולם לא החזירום למוטב ואילו הסרת הטבעת החזירתן למוטב, ועוד בזה דא"כ שכונת משה היתה לש"ש מדוע נענש משה ע"ז, ונלע"ד ליישב דאף שהיתה כונתו לש"ש מ"מ כיון ששינה מצווי השי"ת לכן נענש ומ"מ קיבל ע"ז גם שכר דסו"ס עשה דבר עצום למען כלל ישראל וזהו שמזכירים בתפילת הגשם להזכיר זכות זאת.

ובאופן נוסף ראיתי שכתב רבינו שליט"א ליישב הקושיא הנ"ל (בסידור תפילה למשה) שהכונה בתפילת הגשם שמזכירין "על הסלע הך ויצאו מים" היא להא דכתיב בפ' בשלח שהקב"ה ציווהו להכות בצור ויצאו מים, וציין שם לשו"ת זכר יהוסף חלק א' סימן כ' ד"ה וכן. וע"ע בס' דברי חנוך (שעל הגן רוה) אות ד'.

עוד נלע"ד דהפייט בא לומר "סגולתך עת צמאו למים על הסלע הך ויצאו מים" היינו שמשוה רבינו ע"ה מרוב רחמנותו שראה את עם ישראל צמאים הכא בסלע אף שהיה זה נגד רצון ה' להרוות צמאונם וזה מראה עד כמה רצון להטיב היה אצל משה.

(חידושי הגר"ה הערות שיה יצחק)

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון (כ"א, כ) ובגמרא במסכת בבא בתרא דרשו על זה על כן יאמרו המושלים - אלו המושלים ביצרים, בואו חשבון - בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה וכו'. רבינו שליט"א מרבה לצטט גמ' זו כאשר מעודד הוא את לימוד המוסר וההליכה לאורו, וכידוע כמה מעודד רבינו לחיזוק לימוד המוסר ואף חיבר בעצמו את הספר 'ארחות יושר' מספרי המוסר שקבעו להם מקום, (הודפס עד כה במאות אלפי (!) עותקים), אמרנו נציל הזדמנות זו ללקט מעט אמרים שנשמעו מפיו בענין לימוד המוסר. (חלק גדול מהדברים הובאו בספר 'מנחת תודה')

רבינו נשאל עבור בחור כשרוני מאד ואין לו חשק כבר שנתיים ללמוד גמ', [רק תורה שבכתב] אמר רבינו שילמד מוסר תורת הבית לחפץ חיים. או שיקחו לו תלמיד בכסף.

ובפעם אחרת, נשאל רבינו מה העצה לכעס ועקשנות, השיב ללמוד מוסר. בחור משיבה קטנה מרוב שלמד נחלש ואין לו חשק ללמוד, אמר לו רבינו: תלמד מוסר, תלמד דברים קלים, נתן לו יד פעמיים ואמר לו אם רק תרצה תהיה תלמיד חכם גדול.

כך גם בחור ממדינת 'פנמה' שאל באיזה מידה כדאי להתחזק, השיב רבינו על יראת שמים. שאל, איך? רבינו: ללמוד מוסר. שאל איזה ספר. השיב רבינו ספרי החפץ חיים.

עוד בענין לימוד המוסר

אחד שאל לרבינו הלכה ומוסר כמה זמן ללמוד? כמה זמן שרוצה וכמה שירצה העיקר שילמד.

אחד ממקורבי רבינו שהתיעץ עימו, רבינו אמר לו ללמוד ספרי מוסר. חובת הלבבות ואח"כ שילמד ספרי חפץ חיים.

נכנס אחד וביקש ברכה ליראת שמים, אמר רבינו זה לא בברכה, בשביל זה צריך ללמוד מוסר.

אחד אמר שאינו מרגיש אהבת ה', אמר רבינו, שילמד מוסר.

מוסר לילדים

שאלו לרבינו על ילד שמאד קשה איתו כבר ניסו לטפל בו בכמה עיניים, אמר רבינו שילמדו איתו מוסר בכל יום, להקפיד בעקביות כל יום ללא פשרות. [כעבור שבוע כבר חל שיפור עצום].

יצוין כי כתב רבינו בספרו 'ארחות יושר' דאביו ללה"ה ה' מייעץ ללמוד עם ילדים מגיל שבע מוסר, אפי' חמש דקות בכל יום כדי שידעו שהעולם אינו הפקר, ואדם אין חי לעולם, ויש ג"ע וגיהנם כו' ויש ללמד אתם בספר קל, שגם ילדים יבינו כגון ארחות צדיקים וכה"ג ובמשך הזמן יבדק בהם יראת שמים, ויראו תועלת, וכשיהי' בהן יראת שמים יהי' הכל טוב בעה"י. כך גם הורה לאבא התאונן שלבנו אין חשק ללמוד. אמר רבינו שילמד איתו אביו ספר מוסר כגון ארחות צדיקים שזה ספר טוב.

אמנם במקרה אחר שאבא התאונן בפני רבינו שבנו לא מצליח במבחנים, אמר לו רבינו: שילמד מוסר יהיה ירא שמים הכל יסתדר, לשאלת האב איזה ספר שילמד, השיב רבינו מסילת ישרים.

לימוד המוסר לבחורים

וגם לבחורים, כאשר שאלו מרבינו על בחורים חלשים וצריכים חיזוק, השיב רבינו, שילמדו איתם מוסר.

בחור שצריך לנסוע לחו"ל שאל את רבינו מה יעשה להנצל מהנסיונות שישנם שם, אמר רבינו, הדבר ראשון הוא להיות שקוע בלימוד, והשני ללמוד מוסר, והשלישי לחזור לארץ ישראל.

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות ולתרומויות וכן עובדות וש"ת מרבינו

להנצחות ולתרומויות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק